

rat ens contingens. Non enim ens contingens necessariò producitur. At est falsum existentiam entis contingens non ita conagxam esse cum ente necessario, ut prorsus repugnet haberi ens contingens, quin necessarium habeatur. Quum enim ens necessarium rationem obtineat, cur existat contingens, contradic̄tio est, ut existat ens contingens, quin existat necessarium; quemadmodum evidens in eo est pugna, ut sit effectus, quin causa existat.

195 Opp. demum. Evidenter non repugnat processus in infinitum in causis efficientibus: ergo evidenter non constat admittendam esse causam, quae sit omnium prima. Omissa antec. neg. conseq. Existenta siquidem Dei demonstrata à nobis ex eo non est, quod infinita causarum series repugnet. Sive enim repugnet, sive non, semper verum est causam à se existentem admitti operere: quum fieri nequeat ut tota entium collectio ea ratione sit, ut non esse ex aequo potuerit. Esse itaque DEUM. O. M. indubitum est. Si enim (verbis Ciceronis perorabo) „Si enim ratio mecum facit, si eventa, si populi, si nationes, si Graeci, si Barbari, si majores etiam nostri, si denique hoc semper ita patet, tacum est; si summi Philosophi, si Poetae, si Sapientissimi Viri, qui Respublicas constituerunt, qui urbes condiderunt: tandem bestiae loquuntur, expectamus, hominum consentiente auctoritate contenti non sumus. „? (m). Atque haec de Theologia Naturali totaque Metaphysica dicta sufficiant.

INDEX
METAPHYSICES.
ELEMENTORUM
RECENTIORIS PHILOSOPHIAE
PARS ALTERA.
ELEMENTA METAPHYSICES.

ELEMENTA METAPHYSICÆ.

PRAEFATIO

METAPHYSICES PARS I. ONTOLOGIA.	Pag. 1.
DISSERTATIO UNICA. De Ente, ejusque speciebus, & proprietatibus	3.
CAP. I. De Ente in communi, ejusque divisione	ibid.
CAP. II. De Essentia, Existentia, & Subsistentia..	7.
CAP. III. De aliis proprietatibus, vel attributis entis, sive de Unitate, Veritate, & Bonitate	9.
METAPHYSICES PARS ALTERA. PSYCHOLOGIA, sive de Anima rationali	12.
DISSERTATIO I. De Origine, spiritualitate, & immortalitate mentis humanae.	
CAP. I. De Animae origine, & quo tempore corpori infundatur	ibid.
Argumenta contra primam conclusionem	15.
Argumenta contra ceteras conclusiones	17.
CAP. II. Expenditur an humana mens sit substantia spiritualis, num vero corporea?	21.
Materialistarum argumenta solvuntur	25.
CAP. III. An Anima nostra sit immortalis, num vero in morte vna cum corpore pereat?	30.

Libertinorum argumenta solvuntur	33
DISSERTATIO II. De commercio mentem inter, & corpus.	
CAP. I. Exponuntur celebriores Philosophorum sententiae	40.
CAP. II. Expluditur Causarum occasionalium systema, & harmoniae praestabilitae	42.
CAP. III. Sententia Peripateticorum ut verosimilior amplectitur rejectis Recentiorum opinionibus	44.
Argumenta solvuntur	45.
Appendix. De Animi sede	49.

METAPHYSICAE PARS POSTREMA. THEOLOGIA NATURALIS.

DISSERTATIO UNICA. Omni argumentorum generi existentia Supremi Numinis invictissime demonstratur	52.
Atheonum sophismata & cavillationes validissime refutantur	57.

ELE-	
METAPHYSICAE PARS TERTIA. PSYCHO-	
DIOGAI. via de Anims rationi.	1.
DISSERTATIO I. De Origine spiritus.	2.
spiritus invenit invenit universitate corpore.	
CAP. I. De Anima origine, & de corpore cor-	
poratione	3.
CAP. II. De Anima origine, & de corpore cor-	
poratione	4.
Admonitio contra puerum coniunctionem	5.
Admonitio contra celestes coniunctiones	6.
CAP. II. Exhortatio ad puerum hec usitata	7.
ad puerum, non aetate corporales	8.
Metaphysicam substantiam solvantur, non	
An Animis ratione sit immortalia, non	
esse animo corpore better;	9.

ELEMENTORUM
RECENTIORIS PHILOSOPHIAE

PARS III.
ETHICES ELEMENTA.

Liberorum argumenta apud
Dissertatio II. De causis et remediis iuxta, &
coram
Fonsius celeberrima Philosophia
et causis et remediis corporis et animi
causis et remediis corporis et animi
causis et remediis corporis et animi
causis et remediis corporis et animi

*Est profecto animi medicina Philosophia,
cujus auxilium non, ut in corporis morbis,
petendum est foris, omnibusque opibus, vi-
ribusque, ut nos met ipsi mederi possimus,
elaborandum est.*

Cic. Tusc. Lib. III. Cap. IV.

PAG. I.

ELEM. REC. PHILOSOPH. P. III.
**ELEMENTORUM
RECENTIORIS PHILOSOPHIAE
PARS III.**

**ETHICES,
sive
PHILOSOPHIAE MORALIS
ELEMENTA.
PRAEFATIO.**

THICAM, sive MORALEM PHILOSOPHIAM
dirigendis, perficiendisque moribus institutam
esse, ut virtutis amore, virtiorumque fugâ ve-
ram felicitatem, ac beatitudinem consequamur,
nemo est qui nesciat. Hinc ars bene vivendi,
animi medicina, virtus inagatrix, expatrixque
virtiorum, ars vita, morum magistra merito soler-
adpellari. Definitio ea potest quamoptime: og-
nitia boni, vel scientia ostendens rationem ad se ipsum bonum, eju-
que fruitionem perveniendi. Quum vero nos non modo Philosophos,
sed Catholicos eriam esse sentiamus, ac mirificè gloriemur, meri-
to Eruditorum reprehensionem incurrerem, si animi medicinam nec
summis, ut ajunt, labris Adolescentibus degustandam proponem,

T 2

In.

ELEM. REC. PHILOSOPH. P. III.

Innumera siquidem dicenda nobis occurrerent; si omnia complecti mens foret, quae à Veteribus, Recentioribusque Philosophis in adoranda Morum scientia explicari conspicimus; praecipua tamen, ac summa veluti capita seligemus, ut nobiliora morum praecepta breviori, clariorque ordine complectantur. Quum verò nemo possit ad summum bonum scilicet Deum, ejusque frumentum pervenire nisi officia erga Deum, erga seipsum, erga alios observet, si virtutem non colat, vitaque detestetur, hinc omnis Ethica ad duo veluti supraea capita revocari optimè potest. Primo itaque de Officiis disseremus, tunc de virtute generatim ejusque causis & signis aliqua delibabimus. Longius enim orationem protahere praecripti Elementorum limites haud patiuntur. Sit itaque.

CAPUT I.

De variis hominum officiis erga Deum, se ipsos, alios, & erga Rempublicam.

1. **Q**UUM multa sint in Philosophia gavia, & utilia, accurate copiosèque à Philosophis disputata, latissimè patére videntur ea, quae de officiis tradita ab illis, & praecepta sunt. Nulla enim vitae pars, neque publicis, neque privatis, neque forensibus, nec domesticas in rebus, neque si tecum agas quid, neque si cum altero contrahas, vacare officio potest; in eoque edendo sita vita est honestas omnis, & in negligendo turpitudine. Ait Eloquentissimus Consularis Philosophus M. T. Cicero (a). Et rectè quidem: quum enim homo ex lege non sit, prosequatur officia quaedam oportet, ut fini suo optime respondeat.

2. Hujusmodi officia & à ratione, & à Revelatione ducuntur. Est enim in praesenti rerum providentia lumen rationis obscurum, ac debile, cui proinde ne erret, alterius luminis praesidum necessarium est. Jam verò quae ex ratione & Revelatione officia praestare homo debet, vel Deum respiciunt, & sunt Religionis, vel ad hominem prout sui custos est, referuntur, vel hominem spectant, prout ad alios refertur, & Societatis adpellantur, vel prout ad Rempublicam, & officia Civis nuncupantur.

3. Quantum ad Deum adtinet, circum imprimis est non solum interno, & spirituali, sed etiam externo, & sensibili Religionis cul-

(a) De Officiis Lib. 1. cap. 1.

ELEM. IETHICES.

cultu esse adorandum. Religionis nomine intelligimus cultum amoris, obsequii, & servitutis, ei praestandum cui debetur. Atque hinc vera Religio quae Catholica est, omnem impietatem, & superstitionem excludit. Impietatem voco, & neglectum Religionis, & contemptum, quorum utrumque directè cum rationis lumine pugnat: supersticio vero vel est cultus ortus ex errore de Deo opinionibus, vel exhibitus rei, cui non debetur, vel Deo quidem exhibitus, sed modis, & ritibus ejus perfectionibus non consentaneis. Hinc & Atheismus, & Pantheismus, & Polytheismus, & supersticio Mahomedana, & perniciencia Judaica, & omnis omnino secta ab Ecclesia Catholica proscripta, eliminatur.

4. Atque ex hoc conficitur summam esse obligationem amplectendi Religionem Catholicam, utpote quae sola est vera Religio Revelata. In ea enim signa credibilitatis deprehenduntur, qualia sunt praecipua, sanctitas & unitas doctrinae, tum etiam vitae probitas praeceptorum, maxime primorum praedicatorum, ac propagatorum, signa quae loquentem Deum testantur, uti miracula, & prophetiae opere completæ, Martyrum testimonium, continua successivo Religionis Interpretum, ac controversiarum Judicium. Hujusmodi Religio nefariis perditissimorum hominum adressionibus nequaquam victa, a primordio rerum usque ad hanc quibus vivimus tempora, immobilis restitit, constansque: est ergo ipsa Dei opus.

5. Quis talien induxisset animum ut hoc crederet, Ornatusissimi Adolescentes, nisi res ipsa maximo cum nostrorum temporum decore id ipsum demonstrasset? Turba hominum emersit, qui statuerunt non antiquas superstitiones revocare, sed superstitionem oppositam impietatem disseminantes, post secula tot ex retrarum orbis eliminare Religionem, Deumque ipsum ejus auctorem ē Caelo detrudere. Hujus consilii Hobbesius, Spinoza, Tolandus, Bayle recessentur inter insigniores duces. Hos veluti conductitia gens, sequuntur Collinus, Wolstonus, Marchio Argensis, Voltaire, Rousseau, Helvetius, aliquique plurimi qui prae pudore non audentes nomen adponere suum pestiferis liberculis Epistolarum, Speciminum, Tractatum, Cogitationum, Examinum, Ephemeridum (b), pluribus

(b) Ep. liberculorum inscriptions. La Philosophie du Bon Sens (vulgo Marchio Argensis). Epîtres Persanes (vulgo D. de Montesquieu). Lettres sur la Religion essentielle à l'homme. Pensées Philosophiques. Les Oracles de la Raison. Examen de la Religion. Code de la Nature, ou le véritable esprit de ses loix. Le Christianisme aussi ancien que le monde. Les Mœurs. Tolerance des Religions. Epîtres Turcs. Epîtres Chinoises. Epîtres Cabalistes. Epîtres Peruvienes. L' Esprit. Dictionnaire Philosophique. Dictionnaire Raisonné des Sciences, des Arts, & des Métiers, ou Dictionnaire Encyclopédique. A

64
-ques aliis hujas farinae operibus, quibus Europa scates, descendunt in adiem,
-et. Evidem dijudicare non ausim, / verbis utor Clavis. Val-
-sechi), quinam potius in homine sapienti turbam hanc inuenire
excitari sensus debeat; num indignationis, an contemptus, an ve-
-tio misericordiae. / Heu miseris! Tantumne vobis virtutem esse
putatis, ut aliquot pagellis in lucem editis, tot seculorum consen-
-sum vos refellere, erroris coarguere universum hominem genus;
Vocem naturae compremere. Supremoque Numini bellum inferre
posse arbitramini? An Religionem illam, quam non tunc dominans
idolatria, non Tyrannorum crudelitas, armis totius Romani imper-
-ii instruta, non acumen tot Philosophorum in disputandi artibus
omnibus exercitatorum opprimere potuerunt, avaritia, volup-
-tus, gemitus cupiditatibus omnibus orbis corrupti, effeminateque do-
-mabunt? Fabulae!
-27 Quinimo ipsi omnium obsecum VICTRIX, cordium triumpha-
trix, ingeniorumque, multiplicavit victorias suas certaminibus, suos,
que adversarios post pugnam, propugnatores suos acerrimos est
experta. An Religionem, inquam, istam prosternet, delebitque om-
nino. Infamis quedam satyra, Libertinarum fabellarum collectio,
delectus aliquot ambiguorum verborum, pueriliumque sophismatum?
Nisi haec est summa audacia, imo insignis vesania nescio
quaenam unquam possit esse. Et re vera sacis est, vel obiter le-
gere horum Magistrorum scriptiuncula, ut statim dignoscantur in-
dicia levium, & delirantium. Ne, queso, putetis, vos in iis re-
-28 sup. etiam munitione adiutoriis, & auxiliis, vos in iis re-
peri-

-10 Neufchatel 1751. 17. vol. in fol. (Negati nequit Physicam,
Mathematicas, uno verbo Scientias & Artes optime in hoc
opere exponi, quin ea quae de illis traduntur nec directe ne-
que indirecte Religionem moresque spectant. Quae autem
sunt Religionis, quae Principis auctoritatem respiciunt, quae
denique ad bonos adstringent mores pressumulantur, deprimuntur,
irridentur. His omnibus sublatis Opus denud recognitum &
expungatum prodit nunc Lucas, & Livorn in Herruria, Erudi-
torum plausu, & maximo totius Republicae Literariorae bono
& emolumento.) Rousseau L'Emile, ou traité d'Education.
Voltaire in suis variis opusculis. Validissimis rationibus Li-
bertinos hosce, aliasque plures, perstrinxerant Viri Clarissimi
Thomas Maria Cerbonni O. P. Op inscript. De Theologia
Naturali, & Revelata. Antoni. Valsechi O. P. Op inscript.
Dei Fondamenti della Religione, & de i fonti dell' Empietà. P.
Muniglia O. P. Dissertazione contro i Fatalisti. Aucto. Op.
inscript. La Pretessa Filosofia degli moderni increduli. Abb.
Nonnot Op. inscript. Les Erreurs de Voltaire. Abb. Gauchat,
Op. inscript. Lettres Critiques, ou analyse & refutation des
écrits modernes contre la Religion, aliquæ.

perire posse sistema aliquod deductum esse, ut prima imis; me-
dia, & imis, & primis respondeant, & apte inter se cohaerent,
quo & Religioni, & Deo O. M. bellum inferatur.

8. Nil nisi confusae audiuntur declamationes, & voices, veluti
audiebantur in terra Senaar inter ingentis turris opifices, qui ne
ipsi quidem mihi sermones suos intelligebant. Evomit unusquisque
que intenda, & falsa, sed tam varia, tam contraria, ut non solum
idem significent, sed haec, illa destinent.

9. Negat Atheus Deum esse: Deista (c) ait, esse, sed res hu-
manas non curare. Naturalista contra utrumque pugnat, defenditque
summa ope & Providentiam, & Deum. Hic autem quum nolit in
Deo recognoscere, nisi quod ipse ingenio suo tam habeti capere
potest, & Athei, & Deistae talis se praebet contiodendum. Dat
Helvetus homini animam ejusmodi, quam equi, siquaque habent,
illamque libertate quavis spoliat. Rousseau eam liberam facit, &
spirituale; at primaeva originalis conditio hominis, sententia
eius, nihil differt ab origine luporum, & equorum.

10 Adserunt ii hominem torum perire, pereunte vita; alii pu-
tant, eum futurum immortalem. Inter hos tamen quidam sentiunt
eum in altera vita nullis puniendum suppliciis; alii haec supplicia
futura volunt, quae necessario lex prescribit; irrident alii has le-
ges, has poenas tanquam pura puraque Poetarum, & Regum com-
menta. Si hos audis, ab aeterno fuit mudus, si illos, iurum ha-
buit, ut placet unis a Deo, ut alteris a casu & fortuito concursu
atomorum aeterparum, & errantium.

11 Quod tamen est non minus verum, quam mirandum, illud
est, unumquemque eorum bello irrequieta in se saevire, & se-
mepsum suis se armis confodere. Quot sint in Hobbesi operi-
bus, quorum haec evertunt illa, ii, unum ignorant, qui ea non le-
gerunt. Tota Spinosae Libita innititur definitioni, quae duobus mo-
dis intelligi potest, quorum unus, qui verus est, alterum evertit;
hic autem eversus librum torum, qui ex definitione pender a prin-
cipio ad finem usque, Geometricè destruit (d) Libertinorum grex

(c) Deista, sive Theista adpellatur, qui Deum existere quidem con-
cedit, sed Religionem nullam, cultum nullum profertur. Re-
ligionem omnem, Divinamque Revelationem tanquam meras
fabulas fastidiosè traducunt Deistae, satisque esse garunt, si
Deus in naturae, cordisque simplicitate adoretur.

(d) Definitio cui innititur Spinosae sistema est definitio substan-
tiae his concepta verbis. Per substantiam intelligo id, quod in se
est, & per se concepitur: hoc est, id, cuius conceptus non indiget
conceptu alterius rei, a quo formari debet (Ethic. P. I. Def. 3.).
Jam vero haec verba id quod in se est, duplē significatio-
nem habere possunt. I. in quod est in se, hoc est, quod est ex
se, exclusa causa, quae illud producat. II. id quod est in se,

ELEM. REC. PHILOSOPH. P. III.

hoc in capite duces suos paeclaros religiose imitatur, à quibus
quam mendacium didicerit etiam illud didicit, ut respuat, quod
adprobavit sibique semper contradicat.

12 Adhaec. Reperiens in hujusmodi libellulis Polyantheam uni-
versam, sive rudem indigestamque collectionem declamationum, &
eruditio[n]is. De Jurisprudentia, de Politica, de Astronomia, de
Commercio, de Ethica, de Bello disputatur in illis. Dialectica una,
sive Ars Cogitandi omnino desideratur. Volatur Athenis Spartam,

Hie-

id est, quod est per se ipsum excluso subiecto, quod illud sus-
tentet. Modis ut ex. gr. motus, figura &c. non existunt ex se,
quoniam indigent causā à qua producantur, sed neque exis-
tunt per se; requirunt enim subiectum, quo inhaerent, ut pila
ex. gr. Ens autem perfectissimum existit per se, & ex se. Non
enim indiget subiecto, à quo sustentetur, sed ne habere qui-
dem causam potest, à qua producatur. Equus per se existit,
quum nullo subiecto inhaeret; at non existit ex se, quum ha-
buerit causam à qua fuit productus. Spinoza usus est ambigua
dictione existit in se, vultque proprium esse substantiae existere
ex se ipsā, exclusa causā quae illam producat, sed hoc est,
quod omnes negant, & quod nusquam in libro suo probavit.
Recritis ille philosophus. Transeamus ad alias definitionis
partes, & p[re]equate adiatae distinctionis face, illius fraudem
detegemus. Per substantiam intelligo id, quod in se est, additque,
& per se concipitur. Si credit Spinoza substantiae conceptum es-
se tam absolutum, ut nullam importet relationem cum sub-
iecto, quod eam sustineat, ut motus eam importat ad mobile
vēte sentit, sed hoc nihil Pantheismo opitulatur. Quid ergo
vult? Hoc nempe: conceptum substantiae ita esse absolutum,
ut à se removeat quacumque relationem ad causam, quae
illam producat, sed hoc falso omnino est, & hoc nunquam
probaturus est. Idem dicendum de aliis verbis, quae sequun-
tur, quae impius Appella addit explicaturus adlatam substan-
tiae definitionem, hoc est, substantia est id, cuius conceptus non
indiger conceptu alterius rei, à quo formari debet. Si enim sig-
nificate vult conceptum substantiae debere à se excludere re-
lationem ad aliam substantiam, ad quam ipsa referatur, velu-
ti effectus ad causam, id negamus, neque ille unquam id pro-
babit. Vafet tamen Haebreus hoc intelligebat; ex hoc enim
uno falso principio derivavit totum suum Pantheisticum syste-
ma, volebatque in ea definitione includere tanquam funda-
mentum id, quod erat totius controversiae caput; hoc est,
esse de essentia substantiae, ut existat ex se, exclusa qua-
cumque causā, neque posse unquam concipi in substantia una
relationem effectus ad aliam substantiam, tanquam ad causam
ipsius procreatricem.

ELEM. ETHICES.

Hierosolyma Romam, ab Augusti seculo ad Ludovici aetatem. A
Caraibis Antillarum sic transitus ad Ottentotos Africæ: ab his ad
Groelandos Boreales; inde ad homines sylvestres altiarum regio-
num remotiorum. Hinc orbis plagarum adeò inter se dissitarum mo-
dō examinantur leges, modo conteruntur inter se mores, nunc enare-
rantur turpitudines, nunc plaus bus celebratur irreligio. Antiqui-
tates Sinenses majus pondus, quam Sacra Genesis penes eos ha-
bent. Diodorus, Strabo, & Tacitus citantur Judaicarum antiquita-
tum Moyse ipso peritiores, Horatius, Petronius, Manilius, Lucre-
tius, Poppius sapientiae incomparabiles praeceptrores adferuntur,

13 Totum tamē id saepius fit, quin auctorum loca percenseant;
ut plurimū infideliter loca adferunt; temper autem sine arte Cri-
tica, satis namque est ut enunciatur voce impavidā, censoria, quae
sola potest, ut opinantur, dare pondus fabulis, & mendacis.

14 Haerent in obtutu Libertini juvenes tantæ eruditio[n]is con-
geriem, tantam rerum varietatem, tantam decidendi confidentiam
legentes. Admirantur hujusmodi Philosophos velut sapientiae ora-
cula. Religio, cujus neque fundamenta, neque systema meditati
sunt unquam, in eorum mentibus vacillat. Praeceptrores autem isti
existimant re ipsā se, quod intendebant fuisse consequitos, & ra-
pida, turbulentaque loquacitate reverā ostendisse: Religionem Ca-
tholicam fictionem esse, Evangelium jocum, lymphatos ejus Mar-
tyres, Sanctos Patres nihil omnino scire, oīnesque veros Cato-
licos gregem stolidorum, inutiles, imo Societati, & Republicae per-
niciosos esse.

15 Quod si in farragine tantā rerum inutilium & absurdarum,
so[lo] hismata quaedam sunt intermixta, quae Religionem Naturalem
& Revelatam adgrediantur, hoc tamē certissimum est, non semel,
sed saepissime à nostris Doctoribus & praecipiè ab Angelico Mag.
D. Thoma Aquinatu ea fuisse dissoluta, imo, ut ita dicam, in cœ-
nerem redacta & dissipata.

16 Intelligetis jam non sine gravi causā me à principio dixi-
se, nullos alios quam indignationis, contemptus miserationis sensus
in homine prudenti excitari posse, quotiescumque hos intue-
tur Scriptores, qui artibus tam puerilibus se posse Religionem ever-
tere confidunt; eam Religionem dico, cuius Divina origo, dôgma-
tum veritas, sanctitas praceptorum, eximia virtus & protectionis
vis, quā conunitur, efficerunt, ut per tot seculorum cursus, post tot
casus neque ferro vinceretur, neque scriptis concuteretur; neque
superaretur superstitione, & impotente: uno verbo ut retunderet
omnes hominum, daemonicus impetus,

17 in tanta ergo pestilentiissimorum co[u]rto librorum, quibus, s[ecundu]m
sapientissime loquitur felicis record. Clemens Papa XIII. (e) ho-
m[in]es

(e) Litt. in forma Brevis dat. ad P. Anton. Valsechi die 21. Martii
Ann. 1767.

mines corrupti, & reprobri circa Fidem impudentissimâ licentia cum imputitate conjunctâ absurdissimas, impiasque opiniones in imperitorum animos conanur infundere; necessarium omnino duxi commonete vos, ut ab hujusmodi librorum lectione, si (quod Deus non sinat) manus fortasse vestras aliquando inciderint omnino abstineatis, ne vos decipient per philosophiam, & inanem fallaciam secundum traditionem hominum, & non secundum Christum, ut loquitur S. Paulus (f). Sed unde egressa fuit oratio revertatur.

18. Quantum ad Deum adinet, quum praestantissimus ille sit, summumque jus, summamque auctoritatem in omnia jure ac merito sibi vindicet, quisque intelligit, illum tanto obsequio ac veneratione prosequendum, quantum Optimo rerum Conditori, & Amantissimo Conservatori debeatur. Multa sunt quibus nostrum erga alios obsequium testificamur, & quidem amor, obsequii nostri praecipuum argumentum est. Fit enim illo, ut mirum in modum eos studio ac pietate colamus, quos benevolentia nostra dignos esse censemus. Dubium ergo esse non potest, quin Deus O. M. qui jure dominii a nobis colendus est, prae reliquis & amandus sit, & summoperè diligendus. Nec certe una tantum ratio est, qua ad id praestandum adigamur. Est namque Deus summum illud bonum, quod si oculis cerneretur, mirabiles, amores. (ut de Sapientia ait Platon.) excitaret sui. Quippè quidquid nobis in hac vita bene est, ab eo uno proficiisci intelligimus, aeternam beatitudinem in altera ex ejus fructione recepturi.

19. Hinc à Sacris Literis eruditur Deum ex toto corde, ex tota anima, & totis viribus diligendum esse, (g) ut si cor nostrum perenni, ac irrequietâ veluti flammâ incensum, amoris victima consumi posset, vix, ac ne vix quidem amor ille par foret, ut aliquas amantissimi Patris amori vices rependeret. Omnibus itaque animi viribus nobis est entendum, ut Deum super omnia diligamus, & quandoquidem Deus charitas, & ignis est, ignem venit mittere in terram, nec aliud vult nisi ut accendatur (h) ipsum lacrymis, effusisque votis rogare debemus, ut vehementius ille divinae charitatis ardor in nostris cordibus accendatur, affectus omnes consumat, nosque demum placabilem, Deoque placentem hostiam efficiat.

20. Supremum verò numen non amore solam, sed etiam timore veneramus. Quoniam autem, ut Scholae loquuntur, duplex est timor Dei, *fidalis*, nimurum, ac servilis, praestat utrumque ad illud colendum adhibere. Primus ab ejus amore nascitur, nec potest ab hoc dulci vinculo separari. Alter oritur à poena, nec potest à servitute sejungi. Huic enim, & timori certissima quoque fides addenda est. Quis enim non fidat ei, quem nec decipi, nec decipere posse certo sciati? Ecce

(f) Ad Coloss. Cap. 2. v. 8.

(g) Math. Cap. 22. v. 37.

(h) Luc. 12. v. 39.

quidem Deus ipsa ratio suprema, ipsa bonitas, ipsaque veritas. De ejus ergo promissis, dictisque, ubi constet, dixisse, & promisisse, nemini licet dubitare. Ex fide necessariò consequitur Spes, qua & praemium virtuti constitutum expectare debemus, & auxilia etiam illa, quae cum virium nostrarum imbecillitatem adjuvent, sunt proinde ad illud consequendum omnino necessaria.

21. Amor itaque ille *fidalis*, quo Deum, veluti Patrem diligimus, excitare nos debet, ut ab illo bona cuncta nobis profutura certò sperare possimus: ideoque ab illo nobis opem, in adversis rebus auxilium petere, atque exorare debemus, ut Redemptor ipse saepissimè nos ad orandum, atque petendum invitat: petite, & accipietis, quaerite, & invenietis pulsate, & aperietur vobis. Divino tam consilio nos admonet, ut in Christi ipsius nomine petamus Siquid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis.

22. Verum ne ab ipsa quidem invocatione Dei precibusque, vel nolit Rousseau, abstinere possumus. Haec enim officii nostri prima pars est, cui certè deesse non possumus, quin maxima nobis incommoda, & detrimenta importemus. Quippe quum tot, tantisque malis adficitur, in iis recreari Supremi tantum Numinis potestate, ac sapientia datum est. Immortales quoque Deo non habendas solum, sed etiam agenda sunt gratiae. i Quis namque innumeris beneficis cumulatus se ab hoc officio praestando immunem esse arbitretur? Quod si vel uno creationis, & conservacionis adfecti beneficio Deo plurimum deberemus, quid de ea vita conditione statuendum in qua nobis longè plura sunt impertita?

23. At haec interna sunt Religionis officia. De externis autem haec veluti summatim nobis videntur statuenda. Deus non modo interno, & spirituali, sed etiam externo, & sensibili Religionis cultu est adorandus, ut supra diximus. Et sanè nihil est in nobis, quod Dei munus non sit, illique propterea omni ex parte subiectum. Igitur externa quoque corporis membra illi serviant oportet. Cui argumento alterum quoque accedit, & illud quidem gravissimum ex ipsa naturae nostrae conditione desumptum. Si enim agnitus numinis, Societatis naturalis, ac status civilis vinculum est necessarium, eiusdem quoque cultus utrique hominum conditioni erit summopere commendatus. Certum est autem nec Societatem, nec Civilem hanc formam absque sensibili operatione posse subsistere, quamobrem ad eam statuendam cultus etiam externus, ac sensibilis accedit necesse est. Ex lege externi cultus praestandi alia consequuntur officia. Primum est, ut de Deo, deque rebus Divinis, non nisi honorificentissimè colloquamur. Secundum, ut omnibus externis argumentis, interna officia ad aliorum exemplum manifestemus. Tertium, ut Divinorum etiam scientiam alii explicemus, ut sic vicissim alter alteri prosit. Tandem, ut Dei gloriam omni pietate, & studio promoveamus.

24. Sed de officiis peccatum est, quae homini erga se ipsum sunt exco*2*